

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Prielinksninės kostrukcijos su naudininku rytų aukštaičių uteniškių patarmėje: naujais duomenys

Regina Rinkauskienė

Lietuvos edukologijos universitetas

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- Rytų aukštaičių uteniškių patarmėje prielinksniai vartojami su keturiais linksniais:
- Kilmininku;
- Naudininku;
- Galininku;
- Įnagininku.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- Pranešimo **tikslas** – atskleisti prielinksnių su naudininku vartojimo tendencijas dabartinėse rytų aukštaičių uteniškių šnektose.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Dialektologijos darbuose nurodoma, kad rytų aukštaičių patarmėje su naudininku vartojami tokie prielinksniai:

- *Prie*
- *Po*
- *Iki*
- *Ligi*
- *Sulig*

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

● Pranešimo **medžiaga** – rytų aukštaičių uteniškių punktai, iš kurių buvo renkama medžiaga šio projekto metu: Zarasai, Imbradas, Stelmužė, Suviekas, Salakas, Tolimėnai, Balčiai, Tauragnai, Kirdeikiai, Kuktiškės, Linkmenys, Labanoras, Molėtai, Suginčiai, Skudutiškis, Alanta, Videniškiai, Daugailiai, Juknėnai, Spitrenai, Tauragnai, Purvėnai, Čiulai, Pastovėlis.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- Kelta **hipotezė** – prielinksninės konstrukcijos su naudininku gerai išlaikomos tik vyriausiosios kartos tarmės atstovų kalboje.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- Palyginimui prisiminti XIX amžiaus raštai rytų aukštaičių tarme (Tadas Lichodzejauskas, Mykolas Smolskis, Laurynas Bortkevičius, Mykolas Cerauskas, Kazimieras Michnevičius-Mikėnas, Andrius Benediktas Klungys, Henrikas Balevičius).

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- XIX amžiaus raštuose su naudininku nuosekliai vartojami keturi prielinksniai: *iki, ligi, po, prie*.
- Pasitaiko keletas prielinksnių *prieš, pas, ing* vartojimo su naudininku atvejų.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- *reykie turieties iki galuy* 61_{10} (HB);
- *perłajkiti lig dienaj isz mirusiu pasikelima* 70_3 (KMM);
- *po pabeygey szito šwieta ira kitas umžis* 106_{20} (MS),

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- *turiedami prie sawa bažnicziew Kunigu 9_{26} (TL);*
- *keyp noretumet priesz smerczuuy albo unt sudnos dienos atleykit 64_2 (MS);*
- *tu esi pasłusznas ing smercziew križious 120_{14} (MS).*

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Dabartiniai duomenys:

- Vyriausioji karta išlaiko beveik nuosekliai;
- Vidurinė karta išlaiko santykiu 50 ir 50;
- Jaunoji karta visai nevartoja tokių prielinksninių konstrukcijų su naudininku.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Vyriausiosios kartos keletas pavyzdžių:

- Šuniukas buvo prie daržinei Dgl.
- Turi po dviračiui Ktk.
- Po kairei rankai Ds.
- Padalino po riekei Slk.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Vyriausiosios kartos keletas pavyzdžių:

- Lig nakčiai duodas ir vėl ryte reikia keltis; Balčiai
- Tegu pabūna lig pavasario Mindūnai.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Vidurinės kartos keletas pavyzdžių:

- Nuo Daugailių po dešinei Dgl.
- Kiša mikrofonų prie armonikas Dgl.
- Avieną mėgsta ir po šiai dienai Sug.
- Prie mokyklos kai da dirbau Sug.

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

Jaunosios kartos keletas pavyzdžių:

?

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

LITHUANIAN UNIVERSITY
OF EDUCATIONAL SCIENCES

- Pranešimo pradžioje iškelta hipotezė pasitvirtino.
- Rytų aukštaičių uteniškių patarmė, kaip ir kitos patarmės, kinta.
- Nyksta senosios formos, senosios konstrukcijos, randasi naujų.